

„BOJ ZA POKOJ“

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Ef 6,10–20; 1Pet 4,1; 1Pet 5,8; Iz 59,17; Iz 52,8–10; 1Tes 5,16–18

ÚVODNÝ TEXT

„Za každých okolností vezmi na seba štít viery, ktorým môžeš uhasiť všetky ohnivé šípy toho zlého; a vezmite prilbu spasenia a meč Ducha, ktorým je Božie slovo“ (Ef 6,16.17).

John Bunyan (1628–1688) bol spisovateľ a puritánsky kazateľ, ktorý sa pre svoju vieru dostal na nejaký čas aj do väzenia. Tam napísal svoje najznámejšie dielo, alegorický román s názvom *Cesta pútnika*. V jednej časti sa hlavná postava, Kresťan (Kristián), dostáva do palácovej Zbrojnice. Tam „mu ukázali rozličnú zbraň, ktorú prichystal ich Pán pre pútnikov, ako napríklad meč, štít, prilbu, pancier, všelijakú modlitbu a obuv, ktorá sa nezoderie (Ef 6,13–18). A bolo tu toho tak mnoho, že by tým boli mohli vyzbrojiť pre službu svojho Pána tolko mužov, koľko je hviezd na nebi.“ (BUNYAN John, *Cesta pútnika*. Časopis „Klasy“, Bratislava 1922; preklad Jozef Roháček.) Skôr ako Kresťan z paláca odišiel, zaviedli ho opäť do Zbrojnice, kde ho „ozbrojili od hlavy až po päty osvedčenou zbraňou, ak by ho vraj niekto napadol na ceste“.

Bunyanova kniha z roku 1678 v niektorých ohľadoch pripomína dokument napísaný asi 1600 rokov predtým a v mnohom sa ním inšpiruje. Aj apoštol Pavol napísal svoj List Efezanom vo väzení. Zapálený misionár si v ňom predstavuje cirkev ako veľkú armádu, ktorá navštevuje Božiu zbrojnicu a dáva si na seba Božiu *panopliu*, čo je grécky výraz pre kompletnú výzbroj „od hlavy po päty“. Božia zbrojnica má dostatok najlepších zbraní na to, aby každý vojak v Jeho armáde mohol byť oblečený do tej najlepšej výzbroje, keď sa začne usilovať o pokoj v Jeho mene.

OSNOVA LEKCIE

V tejto lekcii sa už druhýkrát zameriame na pasáž z Ef 6,2–10, ktorá sa venuje „duchovnému boju“ Ježišových nasledovníkov. Tentoraz sa podrobnejšie zameriame na potrebnú „výzbroj“ pre tento boj, ktorého cieľom je obnovenie pokoja a mieru.

- Ef 6,10–13: Boj proti zlu je tímová záležitosť (nedeľa)
- Ef 6,14–17: Kresťanská „výzbroj“ (pondelok – streda)
 - Ef 6,14: Opasok a pancier (pondelok)
 - Ef 6,15: Obuv (utorok)
 - Ef 6,16.17: Štít, prilba a meč (streda)
- Ef 6,18–20: Význam modlitby v duchovnom boji (štvrtok)

CIRKEV AKO ZJEDNOTENÁ ARMÁDA

¹⁰Napokon posilňujte sa v Pánovi a v sile jeho moci. ¹¹Oblečte sa do plnej Božej výzbroje, aby ste mohli obstáť proti úkladom diabla. ¹²Ved' náš boj nie je proti krvi a telu, ale proti kniežatstvám, mocnostiam, vládcom tohto temného sveta a proti duchom zla v nebesiach. ¹³Preto si vezmite Božiu výzbroj, aby ste mohli v ten deň zla odolať a tým, že všetko prekonáte, obstáť. (Ef 6,10–13)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Prečítaj si znova text Ef 6,10–20. Čo hovorí Pavol o type vojny, v ktorej je cirkev povolaná „bojovať“? Zobrazuje Pavol len duchovný boj jednotlivého veriaceho proti zlu, alebo aj zapojenie cirkvi ako spoločenstva v tomto zápase?

Víťazstvo v gréckych a rímskych bitkách záviselo od spolupráce vojakov vo vojenskej jednotke a najmä od ich vzájomnej podpory v zápale boja. Individualizmus v boji bol považovaný za vlastnosť barbarských bojovníkov, ktorá ich odsúdila na istú porážku.

Existujú dôležité dôvody na podporu myšlienky, že Pavol, v súlade so zvyčajným vojenským chápaním, sa v Ef 6,10–20 primárne zaoberá spoločným bojom cirkvi proti zlu. Tu sú niektoré dôvody: (1) Táto pasáž je vyvrcholením listu, v ktorom je cirkev nosnou témou. Bolo by teda zvláštne, keby Pavol zakončil svoj list obrázkom osamelého kresťana, ktorý bojuje proti nepriateľom temnoty. (2) Na konci tejto časti Pavol vyzdvihuje kresťanské spoločenstvo vo výzve na modlitbu „za všetkých svätých“ (Ef 6,18–20). (3) Najdôležitejšie zo všetkého je, že keď na začiatku listu Pavol hovorí o mocnostiach zla, stavia ich proti cirkvi, nie proti jednotlivému veriacemu: „Boh chce, aby sa teraz kniežatstvám a mocnostiam v nebesiach skrze Cirkev ohlasovala mnohotvárna múdrosť Boha.“ (Ef 3,10)

Text Ef 6,10–20 teda nezobrazuje opusteného a osamelého bojovníka, ktorý čelí zlu. Namiesto toho Pavol ako generál oslovuje cirkev čoby armádu. Vyzýva nás, aby sme sa chopili plnej zbroje a ako zjednotená armáda rázne a jednotne bojovali. Aj v závere svojho listu používa Pavol na opis cirkvi metaforu. Kým predtým hovoril o cirkvi ako o Kristovom tele (Ef 1,22.23; Ef 4,1–16), Božom chráme (Ef 2,19–22) a Kristovej neveste (Ef 5,21–33), v poslednej časti prichádza s obrazom cirkvi ako armády živého Boha. Keďže sa blížíme ku „dňu zla“ (Ef 6,13), k záverečnej fáze dlhotrvajúceho zápasu proti zlu, nie je čas, aby sme pochybovali o našej vernosti Bohu alebo o našej vzájomnej oddanosti ako členov Kristovej armády.

APLIKÁCIA ■ Akými spôsobmi si môžeme ako členovia spoločenstva navzájom pomáhať a ako môžeme spolupracovať v boji proti zlu, nech už sa prejavuje v akejkoľvek podobe?

OPASOK A PANCIER: PRAVDA A SPRAVODLIVOSŤ

Stojte teda! Bedrá si prepášte pravdou, oblečte si pancier spravodlivosti.

(Ef 6,14)

Akú výzvu dáva Pavol veriacim, ktorí sa začínajú pripravovať na boj proti zlu? Ako rozumieš použitým obrazom? (Ef 6,14; pozri aj 1Pet 4,1; 1Pet 5,8; Rim 8,37–39)

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Pavlovo varovanie pred intenzívnym bojom (Ef 6,13) pripravuje čitateľov na jeho poslednú výzvu: „Stojte teda!“ (porovnaj s Ef 6,11.13). Potom nasleduje veľmi podrobný opis toho, čo majú veriaci robiť (Ef 6,14–17). Pavol vyzýva: „prepášte si bedrá“ (porovnaj s Iz 11,5). Volné staroveké odevy bolo potrebné pred prácou (alebo bojom) previazať okolo pása motúzom alebo opaskom (porovnaj s Luk 12,35.37; Luk 17,8). Pavol si predstavuje veriaceho oblečeného v brnení ako rímsky legionár, počnúc koženým vojenským opaskom s ozdobnými plátnami a prackou. Na opasku viselo množstvo kožených remienkov, pokrytých kovovými kotúčmi, ktoré vytvárali „zásteru“. Tá mala viacero funkcií: bola znakom hodnosti, slúžila na previazanie odevu a zároveň sa na ňu dali pripnúť iné predmety.

Pravda nie je niečo, čo by sme mohli vlastniť alebo „mať“. Pravda je Boží dar (podobne je to aj so spasením – Ef 2,8). Zároveň však pravda nie je nejakým teoretickým, vzdialeným konceptom bez akéhokoľvek premieňajúceho vplyvu na život človeka. Veriaci si majú „obliecť“ Božiu pravdu. Znamená to, že ju majú pocítiť na vlastnej koži, aby prežili pôsobenie tohto Božieho daru. Ako veriaci teda „nevlastníme“ Božiu pravdu. To skôr sa Božia pravda zmocňuje nás a chráni nás.

Pavol ďalej vyzýva veriacich, aby si obliekli „pancier spravodlivosti“ (porovnaj s 1Tes 5,8). Ako opasok pravdy, aj pancier spravodlivosti má božský pôvod. Je to pancier, ktorý použil ako súčasť svojej výzbroje aj Hospodin, keď vystupuje v úlohe bojovníka za pravdu a proti zlu (Iz 59,17). Pancier chrániaci trup, ktorý používali vojaci za Pavlových čias, bol vyrobený z malých kovových kúskov (krúžkov, plátok alebo retiazok) prepletených tak, že tvorili jeden celok. Takéto brnenie chránilo životne dôležité orgány pred údermi a sekmi nepriateľa. Analogickým spôsobom majú veriaci prežívať duchovnú ochranu, ktorú ponúka Boží dar spravodlivosti. V Liste Efezanom Pavol spája *spravodlivosť* so svätosťou, dobrotou a pravdou (Ef 4,24; Ef 5,9). Spravodlivosť totiž vníma ako kvalitu, ktorá nás vedie k tomu, aby sme s druhými zaobchádzali čestne a láskavo – a týka sa to, samozrejme, aj členov cirkvi.

- **Akým spôsobom môžu добрota, svätosť a pravda slúžiť ako ochrana? Akú s tým máš osobnú skúsenosť?**

APLIKÁCIA

OBUV: PRIPRAVENOSŤ NA OHLASOVANIE EVANJELIA POKOJA

... a obujte si na nohy pripravenosť na ohlasovanie evanjelia pokoja. (Ef 6,15)

A keď prišiel, zvestoval pokoj vám, čo ste boli vzdialení, a pokoj tým, čo boli blízki. (Ef 4,18)

Usilujte sa zachovávať jednotu ducha vo zväzku pokoja. (Ef 4,3)

Aké milé sú na vrchoch nohy posla, ktorý oznamuje pokoj, posla blaha, ktorý ohlasuje spásu a hovorí Sionu: „Tvoj Boh kraluje!“ (Iz 52,7)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Rímsky vojak, ktorý sa pripravoval na boj, si obliekol pár pevných vojenských sandálov. Viacvrstvová podošva bola podbitá kovovými cvokmi, ktoré pomáhali vojakovi pevne „stáť“ na zemi (Ef 6,11.13.14). Pavol vysvetľuje túto vojenskú obuv jazykom z knihy proroka Izaiáša. Text Iz 52,7 obsahuje zvolanie na oslavu posla, ktorý prináša správu, že Hospodin zvíťazil v boji za svoj ľud (Iz 52,8–10) a teraz zavládol pokoj.

Preštuduj si miesta, v ktorých Pavol v Liste Efezanom hovorí o pokoji (celkovo osem zmienok). Prečo pri dôraze na pokoj používa vojenskú metaforu? (Ef 1,2; Ef 2,14.15.17; Ef 4,3; Ef 6,15.23)

Pavol oslavuje pokoj ako dielo Krista. On je „naš pokoj“ a káže „pokoj vám, čo ste boli vzdialení, a pokoj tým, čo boli blízki“ (Ef 2,14–17). Takto spája Židov aj pohanov a tvorí z nich „jedného nového človeka“ (Ef 2,15). Veriaci hlásajú a aktualizujú evanjeliový príbeh o Kristovej záchrane a Jeho tvorivom diele pokoja, oslavujú Jeho minulé víťazstvo a pozerajú sa na víťazné zavŕšenie v budúcnosti. Deje sa to aj tým, že pevne „stojá“ a sú pripravení na boj. Podobne ako posol v Iz 52,7, aj veriaci sú poslami, ktorí ohlasujú víťazstvo Krista a Jeho pokoja.

Pavol si však neželá, aby sme jeho volanie do zbrane chápali ako výzvu bojovať proti našim nepriateľom vojenskými zbraňami. Preto opisuje veriacich ako tých, čo prinášajú „evanjelium pokoja“ (Ef 6,15). Rovnako si neželá, aby veriaci „bojovali“ vo vzťahoch s druhými, keďže zdôrazňuje jednotu, láskavosť a slová, ktoré pozdvihujú (pozri najmä Ef 4,25–5,2). Cirkev má „ohlasovať pokoj“ využívaním evanjeliového arzenálu kresťanských cností (pokora, trpezlivosť, odpustenie...) a konania (modlitba, uctievanie). Práve toto sú „strategické zbrane“. Naše konanie má poukazovať na veľký Boží plán zjednotiť všetko v Kristovi (Ef 1,9.10).

APLIKÁCIA

- **Ako ti nasledujúci text pomáha pochopiť, čo by Pavlove slová o „Božej výzbroyi“ mali znamenať v našom živote? „Boh nás vyzýva, aby sme si obliekli výzbroj. Nechceme výzbroj kráľa Saula, ale celú Božiu výzbroj. Potom môžeme konať dielo so srdcom naplneným nežnosťou, súcitom a láskou Krista.“ (Ms 101, 1899)**

ŠTÍT, PRILBA A MEČ: VIERA, SPÁSA A DUCH

¹⁶Nadovšetko uchopte štít viery, ktorým môžete uhasiť všetky ohnivé šípy toho Zlého. ¹⁷Vezmite si aj prilbu spásy a meč Ducha, ktorým je Božie slovo. (Ef 6,16.17)

Kedy a akým spôsobom by mali veriaci ako bojovníci vo veľkom spore používať štít, prilbu a meč? (Ef 6,16.17)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Štít, o ktorom hovorí Pavol, bol veľký štít rímskeho legionára. Najčastejšie mal obdĺžnikový tvar, bol vyrobený z dreva, potiahnutý kožou a jeho okraje boli zahnuté dovnútra, aby chránili pred útokmi zo strán. Keď boli štíty namočené vo vode, boli schopné „uhasiť všetky ohnivé šípy“, horiace šípy ponorené do smoly. Pavlov opis „štítu viery“ odzrkadľuje starozmluvné používanie štítu ako symbolu Boha, ktorý chráni svoj ľud (1Moj 15,1; Ž 3,4). Vzťah „štít viery“ (Ef 6,16) znamená vstúpiť do kozmického boja s dôverou v Boha, ktorý nielen bojuje za veriacich (Ef 6,10) a poskytuje tie najlepšie zbrane (Ef 6,11.13), ale ktorý je aj zárukou víťazstva.

Rímska bojová prilba bola vyrobená zo železa alebo bronzu. K prilbe, ktorá chránila hlavu, bola vzadu pridaná kovová platnička na ochranu krku, ďalej chrániče uší, kryt chrániaci čelo a sklopné platničky na ochranu líc. Vzhľadom na základnú ochranu, ktorú poskytovala, „prilba spásy“ (Ef 6,17) symbolizuje skúsenosť spasenia, ktorú veriaci prežívajú spolu s Kristom, ktorý bol vzkriesený, nanebovzatý a vyvýšený (Ef 2,6–10). Nasadiť si „prilbu spasenia“ znamená odmietnuť strach z duchovných síl zla, ktoré sú dnes také rozšírené, a namiesto toho dôverovať moci Krista (porovnaj Ef 1,15–23; Ef 2,1–10).

Posledným prvkom výzbroje je „meč Ducha, ktorým je Božie slovo“ (Ef 6,17). Rímsky legionár mal vo výzbroji krátky dvojsečný meč. Zvyčajnou bojovou taktikou bolo hodiť dva oštepky (Pavol ich nespomína) a potom vytažiť meč a útočiť rýchlymi ráznymi výpadmi. Mečom veriacich je „meč Ducha“. Jeho pôvodcom je Duch, ktorý je tu predstavený ako „Božie slovo“. Pavol ako veliteľ zvolá „Do zbrane!“, pričom jeho ďalšie slová sú vlastne zaslúbeniami nádeje na víťazstvo, ktorého pôvodcom je Kristus. Práve zaslúbenia vyslovené v texte Ef 6,10–20 tvoria „Božie slovo“, ktoré je hlavnou zbraňou v boji proti zlu. „Božie slovo“ sa teda vzťahuje na široké zaslúbenia evanjelia, ktoré nachádzame v Biblii.

■ **Možno sa ti Pavlom predstavená vojenská symbolika príliš nepozdáva. Berme ju však v kontexte jazyka, ktorému rozumeli ľudia v prvom storočí. Čo sa z týchto obrazov môžeš naučiť o podstate veľkého sporu a o tom, že ho musíme brať naozaj vážne?**

APLIKÁCIA

MODLITBA PRE ČAS BOJA

¹⁸V každom čase v Duchu proste vo všetkých modlitbách a prosbách. Pritom bdejte so všetkou vytrvalosťou a prosbou za všetkých svätých, ¹⁹aj za mňa, aby mi bolo dané pravé slovo, kedykoľvek prehovorím; aby som smelo zvestoval tajomstvo evanjelia, ²⁰ktorého vyslancom som v okovách, a slobodne ho ohlasoval, ako som povinný. (Ef 6,18–20)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

V závere bojovej výzvy Pavol oslovuje veriacich ako vojakov, aby mali podiel na kľúčovej, nepretržitej modlitbe „za všetkých svätých“ (Ef 6,18) a tiež za neho ako „vyslanca v okovách“ (Ef 6,19.20). Toto volanie k modlitbe možno chápať ako rozšírenie vojenských obrazov, keďže volanie k Bohu (alebo k bohom) v modlitbe bolo bežnou súčasťou každej bitky na starovekom bojisku. Uvedme príklad z Písma: Po povzbudzujúcej výzve, ktorú z Božieho vnuknutia prednesie Jachaziel („Nebude to boj váš, ale Boží.“ /2Kron 28,15/), vedie Jošafát všetkých Júdovcov a obyvateľov Jeruzalema k tomu, aby „padli pred Hospodinom na zem a vzdávali mu poctu“ (2Kron 20,18). Hoci modlitba nie je zahrnutá medzi „výzbroj“, je neoddeliteľnou súčasťou Pavlovho bojového nabádania a vojenskej metafory.

V prvej z dvoch modlitieb apoštol žiada adresátov, aby sa vrúcne, naliehavo a vytrvalo modlili „za všetkých svätých“ (Ef 6,18). Ak má byť cirkev úspešná vo svojom boji proti mocnostiam zla, bude sa musieť naučiť byť závislá od Boha prostredníctvom modlitby inšpirovanej Duchom.

Pavlova druhá modlitebná prosba sa týka jeho samého (Ef 6,19). Prosí, aby mu Boh dal správne posolstvo („aby mi bolo dané pravé slovo“), v správnom čase („kedykoľvek prehovorím“), prednesené správnym spôsobom („aby som smelo zvestoval“) a aby sa venoval tej najdôležitejšej téme, ktorou je „tajomstvo evanjelia“ (Ef 6,19). Posledná myšlienka sa týka toho, čo by sme mohli nazvať „otvoreným tajomstvom“ Božieho zásahu v Kristovi, ktorým vykúpil pohanov spolu so Židmi (pozri Ef 3,1–13). Tým sa vytvoril „jeden nový človek“ (Ef 2,15; pozri aj Ef 2,11–22) ako signál veľkého plánu „zjednotiť všetko“ v Kristovi (Ef 1,10).

Prečítaj si tieto novozmluvné „výzvy na modlitbu“. Ktorá ťa inšpiruje najviac? Prečo?

Luk 18,1–8

Fil 4,6

Kol 4,2

1Tes 5,16–18

Prečo sú veriaci tak často vyzývaní, aby sa úprimne a vytrvalo modlili? Pavlova vojenská metafora naznačuje dve odpovede: (1) Hrozba duchovného boja proti množstvu nadprirodzených nepriateľov je strašná a skutočná. (2) Božie zasľúbenia o duchovnej sile a víťazstve sú znázornené Pavlovými vojenskými obrazmi (Ef 6,10–17). Úprimná a vytrvalá modlitba nám poskytuje príležitosť pozorne počúvať Božie zasľúbenia, oslavovať ich a ďakovať Bohu za zdroje Jeho milosti.

APLIKÁCIA

- O čo alebo za koho sa potrebuješ práve teraz modliť? Predlož Bohu svoju modlitbu v pokore a s dôverou.

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Keby všetci vojaci nespolupracovali, armáda by bola na bojisku zmätená a oslabená. Ak by vojaci mali realizovať svoje vlastné spontánne nápady bez ohľadu na svoje pozície a poverenie, armáda by bola zhľukom nezávislých častí. Takto by nemohla vykonávať prácu organizovaného orgánu. Takže Kristovi vojaci musia konať v súlade. Nesmú sa spoliehať sami na seba alebo sa vyvyšovať. Ak to urobia, Pánov ľud namiesto toho, aby bol v dokonalej harmónii, jednej mysle, jedného cieľa a zasvätený jednému veľkému cieľu, zistí, že úsilie bude zbytočné a jeho čas a schopnosti sú premárnené. V jednote je sila. Niekoľko obrátených duší konajúcich v súlade, pre jeden veľký cieľ a pod jednou hlavou dosiahne víťazstvá pri každom strete.“ (SpM 121)

Čo znamená, keď sa Pavol označuje za „vyslancu v okovách“ (Ef 6,20)?

Vyslanci často zohrávali počas vojny náročné úlohy. Spôsob, akým o sebe Pavol píše, zapadá do kontextu jeho vojenskej metafory. S vyslancami sa malo zaobchádzať s rešpektom, ktorý patrí vysielajúcej osobe alebo krajine. Existuje teda ostrý kontrast medzi Pavlovým statusom vyslanca Najvyššieho vládcu vesmíru a úplnou neúctou, ktorú predstavujú jeho okovy (doslova „reťaze“). Keďže však veľvyslanci nosili „reťaz úradu“, Pavlova zmienka o „reťazi“ môže byť otvorenou „iróniou“, v ktorej svoje okovy vníma ako „ozdobu, ktorú treba nosiť ako poctu.“ (WILLIAMS David J. *Paul's Metaphors: Their Context and Character*. Peabody, MA: Hendrickson, 1999, s. 152.)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Čo vo vašom kúte sveta – rozdelenom a vo vojne proti mocnostiam zla – znamená „ohlasovanie evanjelia pokoja“ pre teba a pre vaše spoločenstvo? Ako môžeme byť poslami mieru a pokoja vo svete, ktorý je čoraz viac charakterizovaný agresivitou a násilím?
2. Aké konkrétne „ohnivé šípy“ lietajú vašim smerom? Ako môžete zabezpečiť, aby ste mali správne nasadený „štít viery“, ktorý ich uhasí?
3. Niekedy hovoríme o „modlitebných bojovníkoch“. Ako by sme mohli viesť „modlitebnú službu“ na základe Ef 6,18–20?
4. Ako by sme sa mali správať k tým, ktorí sú zranení na bojisku veľkého sporu? Ako sa máme správať k veriacemu kresťanovi, ktorý v zápale boja uteká zo strachu alebo otvorene kapituluje?